

pa v kasini. Zvečer bilo je mesto razsvitljeno. Vojakov je došlo 1400 mož; večidel dobro rejenih, le nekateri so bili videti bolehnih, mnogi opešani, vsi pa zamazani, razdrapani in zdelani, zlasti na obutalih. Mariborsko mesto bilo je enkrat od Turkov tako hudo napadeno, da se je komaj uničenju obranilo, lepo in hvale vredno je toraj sedaj ravnalo, ko je pogostilo junake, ki so se toliko junški borili zoper Turka zadnje ali vsaj predzadnje krat! Bog plati vsem! Srečno v domovino došlim junakom pa bodi večna hvala, čast in slava, ker so tako hrabro pripomagali kristijanske soproate rešiti 500letnega turškega jarma, jim odprli pot do svobode in krščanske omike! Slava!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Tisto pismo do svetlega cesarja, v katerem nemški ustavoverci izražajo svoj „strah pred Bosno in Hercegovino“ je večina res sprejela; tudi mariborski poslanec dr. Duhač in celjski Forreger se bojita Avstrijo povekšati in sta glasovala za pismo. Ali so svitli cesar pismo sprejeli ali ne, o tem ni nič znano, pač je pa se znano, da so državni zbor odložili in poslance razposlali domov. Kdo bo minister, še nihče ne vé; pravijo, da Taaffe ali grof Hohenwarth. Stari ministri še poslujejo in Stremajer ravno sedaj pri okrajnih glavarjih na Českem in Moravskem poprašuje, ali kapucini, frančiškani in minoriti kaj veljajo ali ne; pravoč je, da namislijo liberalci te redove odpraviti, ali vsaj dosedanje podpore jim odtegniti. Nemci so začeli spoznavati, da bi vendarle kazalo Avstrijo povekšati, zlasti kupčijske zbornice začele so se potegovati za Bosno in Hercegovino; tudi nečejo nikder voliti uradnikov za poslance; celo c. kr. namestnik v Spodnji Avstriji je 2krat propal, zadnjič z 314 glasovi pri mestjanih, predzadnjič pa na kmetih z 27 glasi. Svitli cesar stanujejo v Budimskem gradu, ker letos delegacije zborujejo v Budimpeštu. Našim delegacijam predsednik je goriški poslanec grof Koronini, ogerskim pa Szlavy; cesar so oboje v nedeljo slovesno sprejeli in nagovorili v govoru, v katerem jim gledé Bosne in Hercegovine naročajo sklepati tako, kakor tirja čast, korist in velevladsko stanje cesarstva! Zbrani poslanci bodo bržčas dovolili vse, kar je zastran turških dežel treba; ali pa Andrassy brez nezaupnice ostane, to ni tako gotovo. Hrvate je nekoliko iznemiril odgovor cesarjev hrvatskim poslancem, ki so mu predložili pismo hrvatskega sabora, ki prosi, naj se trojedino kraljestvo: Hrvatska-Slavonija-Dalmacija: nekako združi z Bosno in Hercegovino! Cesar so namreč Hrvate močno pohvalili zaradi njihove požrtvovalnosti, a zastran njihovih želja zavrno rekoč: da o zunanjih zadevah nimajo v Zagrebu razgovarjati in sklepati. Novine pravijo, da so cesar tako odgorili zavolj Magjarov in pritiskavanja od strani ministra Tiszaja. To je tem verjetniše, ker so

cesar hrvatske poslance, ki so v delegacijah, večkrat in odlično nagovorili po slovesnem sprejemu delegacij, ter zlasti Miškatoviču rekli: da so z Hrvati jako zadovoljni, da so jim naredili veliko veselje! Miškatovič je se pa upal reči: Hrvatje damo vse za cesarja in njegovo rodbino, ali velik nemir se je polastil nas, ko smo slišali, da bi utegnili zastoj biti naše krvi prelivanje v Bosni in Hercegovini. Zadnji listi poročajo, da bo Andrassy knez, general Filipovič pa grof. Magjari, deloma tudi že nemški ustavaki, poskušajo porazuma z bosenskimi Mohamedani, da bi tako Slovane, zlasti bosenske in hercegovinske kristijane, mogli krotiti. Neverjetno to ni, ali nemogoče je. Kristijani so se vzdignili zoper Turka, ker so hteli svobodni biti, naši vrlji vojaki so jim prišli na pomoč in jih niso zato turškega jarma rešili, da bi morali pod magjarsko nasilstvo!

Vnanje države. Blizu Benetek v Mestri so italijanski razsajavci počakali avstrijskega višjega policaja, ga spoznali in pretepli na železniški postaji, italijanskih žandarjev ni bilo videti. Italijani neprestano žalijo Avstrijo, naši liberalni listi pa se delajo, kakor bi tega ne vedeli in lajajo le nad Rusa. Francozi zopet veliko govorijo o potrebi mladega Napoleona v Pariz pozvati in za cesarja oklicati. Nemški cesar pride 5. dec. v Berlin in prevzame zopet vladarstvo, njegov sin in naslednik je te dni obhajal 25letnico svojega freimaurerstva. Čudno je to, kar nekdo piše v „Frankfurter Zeitung“: nasvetujoč, naj bi se Avstrija konečno razklala na dvoje tako, da bi ogerske dežele postale popolnem neodvisne in imele svojega kralja iz habsburške rodbine, tako zvane nemško-avstrijske dežele pa tudi princeza iz habsburške rodbine pridržale za vladarja, vendar tako, da bi se ta moral podati pod vrhovno oblast nemško-pruskega cesarja. No, da Bismark kaj takega tuhta, to uže dolgo vemo, pa tudi to, da mu naš nesrečni dualizem vodo na mlin napeljava, toda upamo, da cesarstvo tudi tem pretečim mu nevarnostim srečno uide! V Severni Ameriki bile so volitve, pri katerih je vladajoča stranka republikancev propala, zmagali so demokrati z 13 glasi. Med Argentinsko republiko in Chilensko v južni Ameriki so take razprtije, da bo bržčas kmalu boj!

Bosna in Hercegovina. Begunci morajo 8. in 16. dec. domov, kakih 80.000 ljudi, sredi zime. Kako se hočejo živeti, kako podrti, požgane hiše z novimi nadomestiti? Čudno pa je to, kako se od nas, posebno iz Ogerskega, mnogo ljudi zlasti rokodelcev seli v Bosno, nad Brod jib je šlo uže 8000. Vojni minister je izjavil, da je naša armada zgubila 5000 mrtvih in ranjenih, zbolelo jih je pa 20.000. Ulovljene Turke sedaj vozijo domov! Cesar so po Filipoviču pomilostili vse upornike, izvzeti so samo vodje upornikov; hercegovinskih kristijanov vodje pa so dobili javne službe. Iz Hercegovine je 20 mož: katoličanov, pravoslavni

in mohamedanov prišlo k cesarju v Budimpešt, da se mu poklonijo! Mohamedani v Sarajevu želijo združenje z Avstrijo, ločenje od muftija v Carigradu in šole. Andrassy hoče pridržati turške postave, turške uradnike in mohamedanskim begom ali grajščakom njihova posestva ohraniti. Filipovič pa tirja ravno nasprotno: hrvatske postave, in uradnike, ki so zmožni hrvatskega jezika, ali vsaj českega ali slovenskega. Nemcev in Magjarov in Turkov torej neče! Kteri bo zmagal?

Za poduk in kratek čas.

Poslednji boji za Bosno.

I. V pondeljek 19. avg. t. l. so naši hrabri vojščaki pod slavnim vojskovodjem, generalom Filipovičem, vzeli Sarajevo po strahovitem klanju. Trebalo je še potrtemu sovražniku za petami pritisniti do Višegrada, vsa Bosna bi bila uže naša. Brez dvombe bi se vse tudi tako zgodilo, ko bi general Szapari z svojimi Magjari ne bil tepen pred Tuzlo in vgnan nazaj do Doboja, kder so zdivjani Turki na vso moč prizadevali si, da bi Bosno prekoračili in glavno stezo iz Sarajeva v Brod prerezali. Ob enem se je vnela strašna rabuka v Banjiluki in napad na Bihač spodletel. Zdaj so na Dunaji videli, kako prav je imel general Filipovič, ko je sprva uže tirjal 200.000 mož. Kar so mu takrat odbili, to so mu sedaj naglo, kolikor le mogoče, dopošljali. Od vseh strani vrelo je novih vojakov v Bosno. Med tem je preteklo vendar mesenc dni in naši junaki v Sarajevu so morali mesto in okolico varovati pred vstaši, kateri so se prikazovali, sedaj tu sedaj tam. Po 10 bataljonov z 16 kanoni je naših naglo med nje udarilo, jih razpršilo in se potem zopet v Sarajevo podalo nazaj. Sredi septembra je došlo toliko pomoči v Bosno, da se je povsod pričel odločilni boj: v Krajni, v Posavini pa tudi od Sarajeva naprej; 16. sept. dobil je Filipovič pomoči: 12 bataljonov in potrebno artilerijo ali kanone pod generalom Vecsey-jem. Dva dni jim da odpočitka in med tem generalu razloži navado, kako se Turki borijo, in način, kako se jim najleži pride do živga. V četrtek potem mu ukaže marširati iz Sarajeva proti izhodu do Mokrega, da zgrabi vstaše in Turkov potrebi stezo iz Sarajeva čez Romanjo-planino v Srebrenico, Višegrad, Rogatico, Gorazdo in Fočo. Od Sarajeva do Mokrega pred Romanjo-planino je kakih 24 ur težavnega hoda. Pri Mokrem se začne vhažati čez 3600 čevljev visoko planino. V kakih 6 urah se preleze čez njo v Han-podromanjski, od koder je 5 ur v Glasinac. Turki niso branili prelaza, marveč so zadi za Glasinacem poiskali jako močen in za obrambo pripraven kraj. Zadi za Glasinacem se namreč steza razkolje na dvoje, ena drži na levo nad Baltič in Ognjak v Srebrenico, druga pa nad Senkovič v Rogatico. Prostor med

obema stezama je gorat, skalnat in z šancami zavarovan; tukaj je naše pričakovalo 8000 Turkov z 6 kanoni; prišlo jim je tudi nekoliko tisoč Arnautov na pomoč. Prva šanca je varovala razpotoje pri Glasinacu, druga je pri Ognjaku zapirala stezo v Srebrenico, tretja pa pri Senkoviču cesto v Rogatico; na sredi med šancami visoko na skalnem vrhovju imeli so vstaši svoj tabor, kder je bilo veliko streliva in živeža hranjenega. Vecsey je vse to dobro poizvedel v Mokro in sklne sovražnika iznenadnoti. Še isti den, t. j. v petek 20. sept. ukaže kolikor mogoče tiho preplaziti Romanjo planino. Celih 11 bataljonov z 16 kanoni je lezlo sedaj po planini po sila težavnih in nevarnih stranpotih, kder se sicer le koze in pastirji potikajo. Ko so na vrh prišli, jih dobi noč, mesenc jim sveti in razliva na okolico svojo blede svetlobo. Sovražnikov ni najti nikder; naši pa stopajo opazno v dolino in pridejo okoli 9. ure v Han-podromanjski v popolno dobrem redu. Oficirji in vojaki so srečno izvršili prelaz čez Romanjo-planino. Da pa to sovražniku kolikor mogoče dolgo prekrivajo, niso smeli vojaki zakuriti, ne kuhati, vsak je glad tolažil s tem, kar je na hrbtu seboj prinesel. Spali so ali prav za prav dremali do 1. ure popolnoči; potem so se vzdignoli in marširali v boj, to pa v 3 kardelih ali oddelkih, kakor jim je bil general Filipovič uže v Sarajevu ukazal. Prvo ali levo kardelo pod obristom Königom marširalo je naprej v Glasinac, kamor je prišlo ob 3. uri zgodaj z 3 bataljoni reg. Kellner štev. 41. in 2 bataljonoma reg. nadvojvode Jožefa štev. 37. in z 8 kanoni. Desno kardelo pod obristom Rakasovičem imelo je 2 bataljona res. reg. Sokčevičevega štev. 78. potem 1 bataljon Varaždinskega reg. štev. 16. in 4 kanone. To kardelo je iz ceste vkrenolo na desno v planine, da bi vstašem nad Mrvič, Crkvino, Bjelosavič prišlo za hrbet in jih pri Senkoviču prijelo, kedar bi utegnili iz taborja med Ognjakom in Glasinacem bežati. To se je tudi točno tako zgodilo. Med tem, ko je desno kardelo drapalo v planine proti Senkoviču, smuknilo je levo kardelo prav opazno mimo velike turške šance na razpotju ter je mahnilo naravnost na sever proti Baltiču, srednje kardelo pod obristom Pittelom pa se je vstavilo na uže imenovanem razpotju z 2 bataljonoma reg. Molliary štev. 38. in 1 bataljonom reg. Varaždinskega in 5 kanoni. Ko so naši prišli do Baltiča, ukrenili so naglo proti izhodu, potem pa proti jugu naravnost nad Ognjak. Okoli 8. ure zagromi prvi kanonski strel iz turške šance med naše vojake, ki so v vojnih vrstah razstavljeni čez ravno polje prodirali proti znožju vrhov, na katerih so bili Turki in jihove šance z kanoni varno poskrite. Na najskrajniši levici hiti major Grim čez ravan, Turki streljajo čedalje bolj ostro in gosto, cele vrste vojakov se poderejo z oficirji vred, major sam padne ranjen raz konja. V tej sili pomaknejo se naši kanonirji sila predrzno naprej in mečejo